

Tango cu Stalin

Recentul **Portret** ce-și plasează acțiunea la începutul anilor '60 era conținut în nuce de mai vechiul **Tango** (1964), care se încheie cu acel dans ce-i reunea în semn de alienare pe unchiul tânărului mort și pe ucigașul acestuia. Dramaturgul polonez Slawomir Mrozek și-a dobândit notorietatea internațională cu piesa „dezagregării convențiilor familiei burgheze”; psihodrama actuală descrie, în schimb, recompunerea unui cămin poststalinist. Evident, totul se petrece în termenii alegoriei teatrale, nu neapărat absurde. Pentru că „moda” a trecut, anormalul și chiar imposibilul intrând în uzanțele cotidianului: „Îmbătrânește și iubita noastră, schizofrenia!” – cum sună o replică. Coabitarea delatorului și a victimei sale nu mai poate șoca, nici dacă discursul dramatic începe – contrar „regulilor” genului – cu furnizarea „cauzalităților”: atașamentului fanatic față de Tătuc. O veritabilă declarație de dragoste – principalul element de rezistență al viziunii regizorale a lui Dominic Dembinski, care a speculat copios gros-planuri – este similitudinea fizionomică de detaliu cu portretul prezent mereu în cadru. Protagonistul, astfel individualizat, urmează a fi înfățișat în secvențe succesive de intimitate conjugală. Asistat de o soție impasibilă și în mijlocul unei dezordini ce indică decăderea din funcții, el teoretizează creșterea iepurilor de casă (concretizată la final în mod nemijlocit, deși simbolic). O strategică retragere din viața politică în perspectiva unui... studiu sociologic. Dar, până una-alta, personajul alunecă în patologic, obsedat de vecinătatea unui spirit malefic, care nu numai că-i dă foc la casă, dar îi poartă și ciorapii (!?).

Preț de o scenă, se joacă sub semnul atoalesalvator al deriziunii: scurla ședință a lerației „de grup” aplicată de doctorița cam

șuie, al'fel stăpână pe meserie, căci diagnostichează exact. „Locatarul care nu plătește chirie” nu este altceva decât o... „muștrare de conștiință”, la brațul căreia eroul vine la psihanalist pentru că nu-i mai produce nici o... distracție. La o nouă partidă de șah în podul existenței comune, și acest cvasi-misterios personaj își definește „caracterul” nu doar explicându-se („Cu cât sunt mai material, cu atât sunt mai puțin ideel”), ci pretinzând ca interlocutorul să-i motiveze dragostea pentru răposatul idol cu mustață. Raportat la afirmația deja citată, răspunsul celuilalt generează oarecare confuzie: „Era întruparea ideii!”. Se continuă maieutica punându-se punctele pe i: „Dragostea ți-a adus avantaje, dar de ce ți-ai denunțat cel mai bun prieten?”.

Partea a doua a piesei revine însă din imaginar la realitate, respectiv la întâlnirea concretă cu victima, nu doar grațiată, ci și reabilitată, chiar și ... sentimental. La un pahar, se fac mărturisiri complete de ambele părți, încercându-se să se acroșeze și o speculație moral-filosofică provocată de starea ambiguă a protagonistului: „Mi-am schimbat convingerile pentru că a apărut spectrul tău sau spectrul tău a apărut pentru că mi-am schimbat convingerile?”. Scăldată în grotescul acumulat deja, scena nu mai poate atinge tensiunea scontată de „revelația” (consumată și într-o variantă autohtonă actuală): „El există Acolo, sus! Portretul! Va exista mereu, zămbind. El e în noi și noi suntem opera lui!” Invo-carea acestui al doilea „spirit” e sugestiv filmată în plonjeu, dar e însoțită în mod rizibil de zgomotul tenebros al pașilor – un efect folosit de obicei la apariția... statuii Comandorului în fața lui Don Juan! Ceea ce ar fi putut trece drept un artificiu artistic de transfigurare se dovedește doar un accident

de... desfigurare, o pareză survenită în urma unui atac de apoplexie care-l lovește pe cel ce voise să recupereze anii de detenție clamând: „Vreau să trăiesc!”.

O răsturnare spectaculoasă a situației oferă ironia soartei (mai puțin cea a autorului, și cu atât mai puțin cea a regizorului!): sensibilizată de tânăra sa „omoloagă”, soția brusc retrezită la viață își obligă soțul delator să-și îngrijească prietenul – victimă pentru a doua oară.

Pierzându-se (la propriu și la figurat) în detaliile unui decupaj voit cinematografic, Dominic Dembinski a omis principala sarcină – „recalibrarea” textului, care astfel, în lectura sa în premieră absolută la TVR, pare confuz, prolix și mai ales lipsit de dramatism și dramaticitate. Absența coerenței stilistice se resimte și în prestațiile actricești, corecte, pe alocuri remarcabile, dar fără fior. Fie el și tragicomic. Un morocănos și convingător împătimit reconvertit la... zootehnie propune Virgil Andriescu, iar Mitică Popescu îl secondează ca epicurian negativist. O veche tovarășă de viață, cu tâzii izbucniri și drastice hotărâri întruchipează Dorina Lazăr, în vreme ce tânăra și frumoasa parteneră fără prejudecăți în câștigarea unui ban este Mara Grigore – un debut TV excelând prin telegenie. Verva de odinioară a autorului celebrului **Tango** pare să-i fi fost la îndemână doar Cocăi Bloos.

„Să mă port ca un porc și pe urmă să mă simt bine?!” – pe lângă alte câteva replici cu aceeași simetrie a paradoxului, îndeosebi această nedumerire amintește puternic de inegalabilul Teodor Mazilu. Oare dramaturgii autohtoni nu merită și ei un dram de interes din partea regizorilor și a redactorilor TV?

■ I.C.